

Nivex Koller-Trbović
Fakultet za defektologiju

Izvorni znanstveni članak
UDK: 376.5
Zaprimljeno: 14. 11. 1994.

Sažetak

S ciljem utvrđivanja latentne strukture odgojnog stila roditeljskog ponašanja djece predškolske dobi, vršene su procjene odgajatelja i samoprocjene roditelja za dvije skupine ispitanika, polaznika predškolskih ustanova (E=176, K=163 u dobi od 3-4 godine), a sa svrhom utvrđivanja početnog stanja od kojeg se u projektu polazi . Kao teoretski okvir od kojeg se u radu polazi korišten je model odgojnog stila roditelja prema Lamborn i sur.(1990),koji utvrđuju 4 osnovna modela obiteljskog odgoja, odnosno odgojnog stila roditelja : autoritativni, autoritarni, popustljivi i zanemarujući. Informacije o odgojnom stilu roditeljskog ponašanja prikupljene su posebno konstruiranim upitnikom za potrebe ovog projekta, a za utvrđivanje latentne strukture toga prostora primjenjena je metoda faktorske analize po programu PCOMPA.

Rezultati ukazuju na različito strukturiranje latentnog prostora odgojnog stila roditeljskog ponašanja ovisno o tome tko vrši procjenu (roditelj ili odgajatelj) i o kojoj se skupini djece radi (eksperimentalnoj ili kontrolnoj) . U procjeni odgajatelja obje skupine, nailazi se na različite odgojne stilove roditeljskog ponašanja, s većim naglaskom na tzv. uspješnije kod eksperimentalne skupine, za razliku od kontrolne gdje se češće nalaze procjene tzv. manje uspješnih odgojnih stilova roditeljskog ponašanja. Kod samoprocjene roditelja eksperimentalne skupine djece moguće je prepoznati uglavnom dva pristupa: autoritativni i zanemarujući, a kod kontrolne skupine uglavnom samo autoritativni, tj. uspješni model odgojnog stila roditeljskog ponašanja.

Navedeni rezultati analizirani su i kroz zadovoljavanje potreba djeteta u obitelji što predstavlja teoretski okvir projekta kojeg je ovaj rad dio.

Ključne riječi : predškolska djeca, odgojni stil roditelja, samoprocjena roditelja, procjena odgajatelja.

1. UVOD

U utvrđivanju kompleksnosti faktora koji sudjeluju u odgoju i socijalizaciji predškolskog djeteta i usmjeravaju njegov razvoj u određenom smjeru, posebni značaj pridaje se obitelji djeteta. Unutar psihosocijalnog prostora obitelji, dosadašnja istraživanja ukazuju da je posebnu pažnju potrebno usmjeriti prema istraživanju karakteristika obiteljskog odgoja, brige za dijete u obitelji, ispitivanju vrste i intenziteta odgojnih postupaka koje roditelji koriste u odgoju djeteta, te odnosnim, interakcijskim, odnosno komunikacijskim aspektima obiteljske dinamike i atmosfere (pri tome se ne želi umanjiti značaj učešća ostalih faktora koji proizlaze iz nasljednih, sredinskih i potencijala samog djeteta).

Parcijalno istraživanje odgojnih postupaka i odnosa roditelja i predškolske djece unutar projekta o kojem je riječ, ima svoje opravdanje i vrijednost u činjenici da je induktivan pristup u istraživanju kompleksne pojave neminovan u cilju sagledavanja njene cjeline, a u interakciji s ostalim značajnim područjima.

Literatura i istraživanja na ovom području značajno su razvijenija u svijetu,gdje već dugi niz godina postoji velik znanstveni interes za ovu problematiku², dok se kod nas posljednjih godina ovom području posvećuje dužna pažnja .³

Područje odgojnih metoda roditelja i odnosa roditelja i djeteta, koje predstavlja interes ovog rada, predstavlja, ustvari kompozitnu varijablu koja ispituje slijedeće segmente odgoja i socijalizacije predškolskog

¹ Ovaj je rad dio znanstvene tematske jedinice " Evaluacija integralne metode u radu s predškolskom djecom i njihovim roditeljima " , koja se u okviru znanstvenog projekta " Evaluacija modela tretmana mladih s poremećajima u ponašanju " realizira na Fakultetu za defektologiju - Odsjek za socijalnu pedagogiju.

² Opširniji pregled tih istraživanja može se naći u radovima Lacković-Grgin, 1982; Ajduković, 1990; Koller-Trbović, 1994.

³ Fakultet za defektologiju, Odsjek za socijalnu pedagogiju, realizirao je 1988. godine prvi projekt na temu "Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u predškolskim ustanovama i uvjeti života u obitelji", a sada je u toku drugi projekt posvećen ovoj problematici, čiji je ovaj rad dio.

djeteta u obitelji: briga za dijete, aktivnost roditelja u odgoju djeteta, odgojni postupci roditelja prema djetetu, odnos roditelja i djeteta, odnos roditelja prema odgoju djeteta...Bilo bi ispravnije i praktičnije govoriti o tzv. odgojnom stilu roditeljskog ponašanja kojeg Lacković-Grgin(1982) definira kao sindrom različitih postupaka interakcije roditelj-dijete u različitim životnim situacijama, pri čemu se pokazuje tendencija grupiranja i dominacije nekih vrsta postupaka koji daju obilježje cjelokupnom roditeljskom ponašanju i čine ga prepoznatljivim i distinktivnim od drugih .

Potrebno je, međutim naglasiti da u literaturi, na ovom području, vlada prilično šarenilo i neujednačenost, ne samo terminološka, već i sadržajna, što često otežava usporedbu rezultata različitih istraživanja. Unatoč tome, dosadašnji rezultati omogućuju donošenje određenih zaključaka i smjernica za buduća istraživanja, o više ili manje "uspješnom" odgojnom stilu roditelja u odgoju i socijalizaciji djeteta .

Tako dosadašnja istraživanja dolaze do zaključaka da zdravom razvoju djeteta pogoduje odgojni stil roditelja koji je usmjeren na umjereni stupanj kontrole djeteta, srdačnu komunikaciju, te emocionalno topli i podupirući odnos roditelja prema djetetu(Lacković-Grgin, 1982; Bašić, 1985), odnosno roditeljska toplina, induktivna disciplina, praksa nekažnjavanja i konzistentnost u odgoju asocirana je s pozitivnim razvojem djeteta (Maccoby i Martin,1983; Baumrid,1971- prema Lamborn i sur.,1990).

Seifer i sur.(1992) iznose da su uspješnija u socijalno-emocionalnoj kompetenciji ona djeca čiji su roditelji više pozitivno emocionalni, te manje kritični i zabrinuti za djecu .

Isto tako, puno je dokaza da se nepovoljan razvoj djeteta može povezati s neadekvatnim odgojnim postupcima roditelja prema djetetu i neprinjenim odnosom, a posebno se to odnosi na odbacivanje djeteta, zanemarivanje, indiferentnost, kažnjavanje, ali i popustljivost i prezaštićivanje (Hurlock,1972; Bašić,1985; Ferholt i sur.,1985; Pettit i Bates,1989; Wilson,1986).

Žižak (1993) navodi učinke različitih odgojnih stilova roditeljskog ponašanja na djecu i njihov razvoj, te iznosi da djeca odgajana autoritarnim stilom tendiraju biti sumnjičava, povučena, neprijateljska i nezadovoljna, prestrašena, ovisna, te je manje vjerojatno da će biti intelektualno uspješna. Takav stil odgoja može kod djeteta prouzročiti i emocionalne probleme koji dijete blokiraju u moralnom razvoju, pa su ta djeca sklona razvijanju osjećaja krivnje i prihvaćanju krivice na sebe. Također,

nitni permisivno odgajana djeca, smatra se, nisu sretna. Ovisna su, nezrela, bez ustrajnosti i samopouzdanja, iako mogu biti intelektualno uspješna. Djeca odgajana autoritativnim stilom vjerojatno je da će biti prijateljska, kooperativna, kompetentna, nezavisna, samopouzdana, intelektualno uspješna i socijalno odgovorna .

Ajduković (1990) iznosi navode Hogana i suradnika (1978), koji su pokušali predvidjeti ishode različitih odgojnih stilova roditelja, te iznose da svaka od 4 moguće kombinacije ekstremnih pozicija na dimenzijama stila odgoja dovodi do različitih oblika ponašanja :

1. Topli i strogi roditelji, smatraju autori, imat će djecu kojoj će biti stalo do mišljenja odraslih, spremno će internalizirati pravila i biti će privržena roditeljima.

2. Topli i permisivni roditelji - njihova djeca će biti samopouzdana, otvorena, ali će često ignorirati ili kršiti pravila, biti će umiljata i prijazna, ali razmažena.

3. Hladni i strogi roditelji - djeca će biti anksiozna i nedruželjubiva, neprijazna, prkosna, njihova agresija i srdžba se može okrenuti prema van ili prema sebi .

4. Hladni i permisivni roditelji - njihova djeca će biti neprijateljski raspoložena, odbijati će i kršiti pravila. Ova djeca imaju veliku šansu da postanu delinkventi .

Tako različiti autori navode podjele obitelji prema odgojnom stilu roditeljskog ponašanja na autoritativne, autoritarne i permisivne obitelji (Baumvid - prema Žižak,1993), na autoritativni, demokratski i stihijski stil (Lacković-Grgin, 1982), na autoritarni, direktivni, demokratski i slobodan tip obitelji (Baumrid, 1989- prema Lamborn i sur. 1990).

Polazeći od naprijed spominjanih modela odgojnih stilova roditeljskog ponašanja, Lamborn i njeni suradnici (1990),slično Hoganu i suradnicima (1978-prema Ajduković,1990), govore o 4 odgojna stila roditeljskog ponašanja koja su u vezi prvenstveno s roditeljskom toplinom i prihvaćanjem djeteta, odnosno roditeljskom strogošću i čvrstom kontrolom. Tako razlikuju autoritativne obitelji (visoko prihvaćanje i visoka kontrola), autoritarne obitelji (nisko prihvaćanje i visoka kontrola), popustljive (visoko prihvaćanje i niska kontrola) i zanemarujuće obitelji (nisko prihvaćanje i niska kontrola). Analizirajući ove odgojne stilove roditelja s aspekta teorijskog okvira od kojeg se u projektu polazi, dakle s aspekta zadovoljavanja potreba djeteta, ali i roditelja, potrebno je dati neka pojašnjenja.

Kada se radi o zadovoljavanju potreba predškolskog djeteta (3-4 godine) u obitelji, one su u ovoj dobi najprepoznatljivije kroz brigu i

njegu djeteta u cilju zadovoljavanja prvenstveno tzv. egzistencijalnih potreba budući je malo djeteta gotovo u potpunosti ovisno o odraslim osobama. Međutim, ništa manje važno, jest i zadovoljavanje djetetovih tzv. psihičkih potreba (potreba za prihvaćanjem, važenjem, slobodom i zabavom - prema Glasser-u, 1989). Pritom je potreba djeteta za prihvaćanjem, ljubavi, pripadanjem i sigurnosti od strane njemu najvažnijih odraslih osoba-roditelja u toj dobi posebno izražena i značajna, budući će o njenom zadovoljavanju u značajnoj mjeri ovisiti razvoj temeljne sigurnosti djeteta, pozitivnih emocija, stavova prema sebi i drugim osobama. Također i potreba za zabavom koja se očituje kroz bavljenje djetetom, zajedničko druženje i provođenje vremena s djetetom u igri i učenju i drugim aktivnostima primjerenim dobi djeteta, predstavlja psihičku potrebu koja je u ovoj dobi posebno naglašena, dok su ostale potrebe koje djetetu omogućuju određenu razinu autonomnosti, odlučivanja, uvažavanja njegovih želja i mišljenja (potrebe za slobodom i važenjem), iako podjednake važnosti i značaja, obzirom na nisku kronološku dob djeteta ograničene u njihovu zadovoljavanju, ali moguće i neophodne kako za cjelokupan pravilan razvoj djeteta, tako i za njegovo zadovoljstvo. Isto tako, da bi roditelji bili zadovoljni svojim životom, neophodno je da i oni podjednako zadovoljavaju svoje psihičke potrebe, a takvi roditelji će onda biti u mogućnosti zadovoljiti i potrebe djeteta. Zadovoljavanje potreba djeteta i roditelja unutar obitelji najbolje je moguće promatrati kroz njihove međusobne odnose, postupke, interes i brigu za druge članove, ozračje koje vlada u obitelji i slične čimbenike, a koje je, kako je ranije spomenuto, moguće promatrati kroz tzv. odgojni stil roditeljskog ponašanja. Pritom je dobro pokušati utvrditi kako se pojedini od spomenutih odgojnih stilova pokazuje djelotvornim u odnosu na zadovoljanje potreba i djeteta i njegovih roditelja.

Autoritativni odgojni stil:

Roditelji	Dijete
<u>P</u> <u>M</u> <u>S</u> <u>Z</u>	<u>P</u> <u>M</u> <u>S</u> <u>Z</u>

Moguće je pretpostaviti da ovakav odgojni stil roditeljskog ponašanja uglavnom zadovoljava sve psihičke potrebe i djeteta i roditelja, posebno što se tiče djeteta u omjerima u kojima mu je to u ovoj dobi potrebno (puno ljubavi, prihvaćanja, druženja, te dosljedna kontrola, vođenje, podrška i usmjeravanje).

Autoritarni odgojni stil:

Roditelji	Dijete
P <u>M</u> S Z	P M S Z

Kako proizlazi iz sheme, čini se da se radi o odgojnom stilu roditeljskog ponašanja koji

uopće ne uvažava potrebe djeteta, ali uočljivo je da niti većina potreba roditelja nije zadovoljena, osim potrebe za moći i važenjem. Međutim, moguće je tvrditi da se radi o nametnutoj moći, volji, a ne o uvažavanju.

Popustljivi odgojni stil:

Roditelji	Dijete
<u>P</u> M <u>S</u> <u>Z</u>	<u>P</u> <u>M</u> <u>S</u> <u>Z</u>

Na prvi pogled može se činiti da se radi gotovo o identičnom odgojnom stilu s autoritativnim, mada su razlike značajne. Čini se da i dijete i roditelji uglavnom zadovoljavaju sve svoje potrebe. Dijete dobiva ljubav, prihvaćanje, uvažavanje, zabavu, slobodu, moć, čak i u onim područjima gdje ono zbog niske dobi ne može i ne zna se nositi s takvim slobodama, a roditelji gube moć u smislu vođenje i usmjeravanja djeteta.

Zanemarajući odgojni stil:

Roditelji	Dijete
P <u>M</u> <u>S</u> Z	P M <u>S</u> Z

U odnosu na djecu ovi roditelji zadovoljavaju svoje potrebe za slobodnim odlučivanjem i "oslobađanjem" od odgovornog roditeljstva, dok potrebe djeteta ostaju potpuno nezadovoljene jer iako dijete ima slobodu, ono je u dobi kada mu ona u tom obliku i intenzitetu niti je potrebna, niti je ono želi.

Ovaj uvod bio je potreban kako bi se kroz odgojne stilove roditeljskog ponašanja o kojima se u radu govori moglo pratiti i prepoznati zadovoljavanje potreba svih članova obitelji, odnosno u ovom slučaju djeteta i roditelja.

Stoga je cilj ovog rada usmjeren prema utvrđivanju latentne strukture prostora odgojnog stila roditelja predškolske djece kroz samoprocjenu roditelja i procjenu roditeljskog odgojnog stila od strane odgajatelja djece u predškolskim ustanovama. Razlozi za to proizlaze iz potrebe utvrđivanja tzv. inicijalnog stanja od kojeg se u projektu polazi, a sa svrhom komparacije kasnijih rezultata istraživanja. Pretpostavke od kojih se u radu polazi usmjerene su na očekivanje strukturiranja latentnog prostora na način da će biti moguće prepoznati različite odgojne stilove roditeljskog ponašanja (o čemu je uvodno bilo govora). Budući se radi o redovnoj populaciji predškolske djece i njihovih roditelja očekuje se značajnije prisustvo tzv. uspješnijih odgojnih stilova roditeljskog ponašanja, odnosno onih koji su usmjereni na zadovoljavanje svih ili većine potreba kako djeteta, tako i roditelja. Obzirom na činjenicu da se radi o maloj djeci (3-4 godine), može se desiti da odgojni stilovi

roditeljskog ponašanja ne budu jasno diferencirani, ali se očekuje da će biti moguće prepoznati smjer i intenzitet zadovoljavanja potreba djeteta i roditelja unutar obiteljskog prostora.

2. METODE RADA

2.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika u ovom projektu čine roditelji i odgajatelji predškolske djece uključene u 8 zagrebačkih i 1 riječki vrtić, odnosno 18 odgojnih skupina iz spomenutih vrtića izabranih metodom slučajnog izbora. Djeca su podjeljena u dvije skupine. Eksperimentalna skupina djece broji 176 ispitanika u dobi od 3-4 godine, a kontrolna broji 163 djeteta iste kronološke dobi.

Na taj način formiran je uzorak roditelja i odgajatelja djece eksperimentalne i kontrolne skupine.

2.2. Uzorak varijabli

Odgojni stil roditeljskog ponašanja ispitivan je upitnikom posebno konstruiranim za potrebe ovog projekta (Upitnik o odgojnim metodama i odnosima roditelja i djeteta), koji sadrži 36 varijabli koje ispituju kvalitetu i intenzitet odgojnih postupaka i odnosa roditelja prema djetetu. Odgovori se procjenjuju na skali procjene od 1-4 : redovito, često, povremeno i rijetko.

Upitnik su ispunjavali roditelji i odgajatelji predškolske djece u vrtićima i to za eksperimentalnu i kontrolnu skupinu djece, a ispitivanje za utvrđivanje inicijalnog stanja od kojeg se u eksperimentu polazi, a koje je predmet ovog rada, izvršeno je u jesen 1992. godine.

2.3. Metode obrade podataka

S ciljem utvrđivanja latentne strukture prostora odgojnog stila roditeljskog ponašanja, primjenjena je metoda faktorske analize po programu PCOMPA.

Podaci su obrađeni na Odsjeku za socijalnu pedagogiju Fakulteta za defektologiju.

3. INTERPRETACIJA REZULTATA

U sve 4 procjene (kontrolna skupina - roditelji i odgajatelji i eksperimentalna skupina - roditelji i odgajatelji) izolirana su po 6 značajna orthoblique faktora (tablica 1), čije će matrice sklopa i strukture biti prikazane u tablici 2, matrice korelacija među faktorima u tablici 3, a pouzdanost ekstrahiranih orthoblique faktora, također za sve 4 procjene, nalazi se u tablici 4.

Latentna struktura odgojnog stila roditeljskog ponašanja različita je ovisno o tome tko vrši procjenu (roditelj ili odgajatelj) i ovisno o tome o kojoj se skupini predškolske djece radi (eksperimentalna ili kontrolna skupina).

3.1. Kontrolna skupina - samoprocjena roditelja

Prvi orthoblique faktor ekstrahiran u prostoru samoprocjene odgojnog stila roditelja definiran je varijablama koje informiraju o roditeljima koji ne podcjenjuju sposobnosti svoga djeteta, ne stide ga se, niti postavljaju prevelike zahtjeve na dijete i ne primjenjuju društvenu izolaciju djeteta. Osim toga to su roditelji koji brinu o djetetu, zainteresirani su za probleme djeteta i znaju djetetu pružiti sigurnost. Stoga bi ovako definiran faktor bilo moguće nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje prihvaćanje djeteta, zainteresiranost i briga za dijete.

Drugi faktor prvenstveno je definiran varijablama koje ukazuju na odsutnost različitih oblika kažnjavanja djeteta (fizičkog, verbalnog, osuđivanja i optuživanja, te žaljenja na ponašanje djeteta), zatim na jedinstvenost roditelja u odgoju djeteta (ne postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu, roditelji su jedinstveni u odgojnim postupcima prema djetetu), na dobre odnose između roditelja i djeteta (roditelji i dijete nisu u svađalačkom odnosu), te na pružanje određene slobode djetetu od strane roditelja (roditelji daju mogućnost izbora samom djetetu, roditelji pružaju dovoljno slobode djetetu). Osim toga, to su roditelji koji ne postavljaju prevelike zahtjeve na dijete i ne prekidaju djetetove aktivnosti na grub način. Ovako definiran faktor moguće je nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje uvažavanje osobnosti i sposobnosti djeteta, te skladnih odnosa roditelja i djeteta.

I treći orthoblique faktor definiran je, kao i prethodni, većim brojem varijabli čiji smjer i sadržaj informira o ljubavi i emocionalnoj

toplini koja veže roditelje i dijete (roditelje i dijete međusobno veže ljubav i privrženost, roditelji pružaju dovoljno emocionalne topline djetetu, dovoljno sigurnosti, znaju djetetu pokazati ljubav, vole i sviđa im se njihovo dijete), te brizi i interesu roditelja za dijete i njegov odgoj (roditelji vode računa o potrebama djeteta, posvećuju djetetu dovoljno vremena i pažnje, vole i igraju se s djetetom, roditelji zajednički brinu o djetetu, žele surađivati s odgajateljem u vezi odgoja svoga djeteta). Osim iznesenog, tu je i varijabla koja informira o roditeljima koji daju mogućnost izbora samom djetetu. Tako strukturirani faktor opravdano je nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja kojeg karakterizira ljubav i briga za dijete.

Četvrti faktor definira nešto manji broj varijabli koje opisuju stav roditelja prema djetetu i njegovom ponašanju. To su roditelji koji: ne opravdavaju djetetovo neprihvatljivo ponašanje, koji nisu popustljivi prema djetetu, ali niti ne postavljaju prevelike zahtjeve na dijete. Također, radi se o roditeljima koji su dosljedni u ponašanju prema djetetu, kod kojih ne postoji nesklad u ponašanju prema djetetu, koji brinu o djetetu i posvećuju mu dovoljno vremena. Čini se da se radi o prilično jasnoj strukturi obiteljskih odnosa i pravila koja poštivaju i djeca i roditelji uz brigu i interes roditelja za dijete. Stoga bi ovaj faktor trebalo imenovati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje dosljednost u odgoju i briga roditelja za dijete i njegov odgoj.

I peti orthoblique faktor značajno je definiran varijablama koje opisuju stav roditelja prema odgoju djeteta, pa se može reći da se radi o roditeljima koji pružaju dovoljno slobode djetetu, ne prezaštićuju ga, niti su popustljivi prema njemu, daju mu mogućnost izbora, ali mu pružaju podršku, posvećuju pažnju i zainteresirani su za djetetove probleme. To su roditelji koji ne smatraju da je odgoj djeteta, dok je ono u vrtiću, isključivo briga vrtića. Ovaj faktor opravdano je nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje pružanje slobode djetetu uz istovremeno pružanje podrške, prihvaćanje i uvažavanje djeteta.

Posljednji (šesti) faktor izoliran u ovom prostoru mogao bi biti imenovan faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje zajednička briga, interes i aktivna uloga oba roditelja u odgoju djeteta. Takav zaključak proizlazi iz smjera i sadržaja varijabli koje strukturiraju ovaj faktor, a usmjerene su prema roditeljima koji se o problemima s djetetom pokušavaju dogovarati, koji su jedinstveni u odgojnim postupcima prema

djetetu, koji žele učiti efikasnije metode odgoja, koji posvećuju pažnju djetetu, igraju se s njim, znaju imena djetetovih prijatelja i pružaju podršku djetetu.

3.2. Kontrolna skupina - procjena odgajatelja

Prvi orthoblique faktor izoliran u prostoru procjene odgojnog stila roditelja od strane odgajatelja djeteta u vrtiću, definiran je velikim brojem varijabli koje informiraju o roditeljima koji djetetu ne pružaju niti emocionalnu toplinu, niti potrebnu brigu. To su roditelji koji ne posvećuju pažnju djetetu, ne pružaju mu dovoljno emocionalne topline, ne posvećuju mu dovoljno vremena, niti mu ne pružaju sigurnost, ne znaju imena djetetovih prijatelja, ne veže ih ljubav i privrženost s djetetom, ne vode brigu o potrebama djeteta, ne znaju mu pokazati ljubav, ne dogovaraju se o problemima s djetetom, ne vole i ne sviđa im se njihovo dijete, ne igraju se s njim, zanemaruju ga i nisu zainteresirani za suradnju s odgajateljem u vezi odgoja svoga djeteta. Osim toga, ovi roditelji ne brinu zajednički o djetetu, ne pružaju mu podršku, niti dovoljno slobode. Dakle, cijeli niz varijabli informira o neodgovornom odnosu roditelja prema odgoju djeteta, te o izostanku interesa i ljubavi prema djetetu. Stoga je ovaj faktor opravdano nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja kojeg dominantno karakterizira zanemarivanje djeteta u svima aspektima odgoja.

Drugi faktor također je definiran većim brojem varijabli, ali suprotnog predznaka nego prethodni. Radi se o roditeljima koji u odgoju djeteta ne koriste kazne i kažnjavanje (roditelji ne primjenjuju društvenu izolaciju djeteta, ne osuđuju i ne optužuju dijete, ne kažnjavaju ga fizički niti verbalno i ne tuže se na ponašanje djeteta). To su roditelji koji prihvaćaju, vole i uvažavaju svoje dijete (ne stide se djeteta, ne postavljaju prevelike zahtjeve na dijete, ne prekidaju njegove aktivnosti na grub način, zainteresirani su za probleme djeteta, nisu s djetetom u svadalačkom odnosu, ne podcjenjuju sposobnosti djeteta, vole i sviđa im se njihovo dijete i ne opravdavaju djetetovo neprihvatljivo ponašanje). Također, radi se o roditeljima koji odgovorno brinu o djetetu, ne zanemaruju ga i vode računa o djetetovim potrebama. Ovako strukturiran faktor moguće je nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje prihvaćanje djeteta, odgovorna briga te interes za dijete i njegov odgoj.

Treći faktor dominantno definiraju varijable koje govore o orijentaciji roditelja

prema vlastitoj aktivnoj i odgovornoj roditeljskoj ulozi (roditelji ne misle da je odgoj djeteta, dok je u vrtiću, isključivo briga vrtića, izražavaju želju za učenjem učinkovitijih metoda odgoja, žele surađivati s odgajateljem u vezi odgoja djeteta, dosljedni su u ponašanju prema djetetu, o problemima s djetetom pokušavaju se dogovarati), a osim toga informiraju o zainteresiranosti i brizi roditelja za dijete (roditelji nisu ravnodušni prema problemima djeteta, znaju imena djetetovih prijatelja, znaju djetetu pokazati ljubav). Time je ovaj faktor definiran pozitivnom ulogom roditelja u odgoju djeteta, kako u odnosu na dijete, tako i u odnosu na vlastitu ulogu, te ga je moguće imenovati faktorom odgojnog stila u kojem dominira aktivan i odgovoran odnos roditelja prema odgoju djeteta.

Četvrti je faktor slabije definiran, samo s nekoliko varijabli, te je i njegova pouzdanost niža nego kod ostalih faktora (tablica 4). Predznak i sadržaj varijabli ukazuju na odnos roditelja kojeg karakterizira prezaštićivanje djeteta, opravdavanje njegovog neprihvatljivog ponašanja i popustljivost prema djetetu. Stoga je ovaj faktor opravdano nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja u kojem prevladava popustljivost i prezaštićivanje djeteta.

Peti faktor definira veći broj varijabli koje informiraju o roditeljima koji se ne znaju nositi s ulogom roditeljstva, kod kojih prevladava neizdiferencirani pristup i konfuznost u odgoju djeteta. Varijable koje o tome govore su slijedeće: roditelji nisu jedinstveni u odgojnim postupcima prema djetetu, postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu, nedosljedni su u odgoju, ne brinu zajednički o djetetu, tuže se na ponašanje djeteta, popustljivi su prema djetetu, ali mu ne pružaju podršku, ne igraju se s djetetom, ne daju mu mogućnost samostalnog izbora, verbalno i fizički kažnjavaju dijete, u svadalačkom su odnosu s njime i uglavnom opravdavaju djetetovo neprihvatljivo ponašanje. Ovaj faktor moguće je imenovati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja u kojem dominira nedosljednost i konfuznost u odgoju, te nebriga roditelja za dijete.

Šesti faktor definiran je nešto manjim brojem varijabli, ali koje jasno ukazuju na odgojnu praksu roditeljskog ponašanja usmjerenu na "gušenje" djetetove osobnosti i slobode, te krutost u odgoju (roditelji ne daju mogućnost izbora samom djetetu, ne pružaju dovoljno slobode djetetu, podcjenjuju sposobnosti djeteta, nisu popustljivi prema djetetu, ne izražavaju želju za učenjem učinkovitijih odgojnih metoda, ne pružaju

podršku djetetu, nisu jedinstveni u odgojnim postupcima prema djetetu i ne pokušavaju se dogovarati o problemima s djetetom). Šesti faktor stoga bi trebalo imenovati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje strogi i kruti odgoj, te neprihvatanje i neuvažavanje djeteta.

3.3. Eksperimentalna skupina - samoprocjena roditelja

Prvi faktor ekstrahiran u prostoru odgojnog stila roditeljskog ponašanja u eksperimentalnoj skupini predškolske djece, a prema samoprocjeni roditelja, definiran je varijablama koje daju mogućnost zaključka da se radi o faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje izostanak ljubavi i brige za dijete. O tome informiraju slijedeće varijable: roditelji daju mogućnost izbora samom djetetu, ali mu ne pružaju sigurnost, ne veže ih ljubav i privrženost s djetetom, ne vole svoje dijete, ne brinu zajednički o djetetu, nisu dosljedni, niti jedinstveni u odgoju, ne žele surađivati s odgajateljem u vezi odgoja djeteta, ne posvećuju pažnju djetetu, niti ne vode računa o njegovim potrebama.

Drugi faktor informira o roditeljima zainteresiranim za vlastito dijete i njegov odgoj. To su roditelji koji nisu ravnodušni prema problemima djeteta, ne stide se djeteta, ne zanemaruju ga, ne podcjenjuju njegove sposobnosti, ne kažnjavaju ga fizički, ne primjenjuju društvenu izolaciju, ne prekidaju djetetove aktivnosti na grub način, ne misle da je odgoj djeteta, dok je u vrtiću, samo briga vrtića, vole svoje dijete i vode računa o njegovim potrebama. Ovako strukturirani faktor nazvan je faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje interes za dijete i briga za njegov odgoj.

Treći faktor moguće je imenovati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja kojeg dominantno karakterizira odsustvo prisile i popustljivosti u odgoju djeteta. Na to ukazuju slijedeće varijable: roditelji ne postavljaju prevelike zahtjeve na dijete, ali niti ne prezaštićuju dijete, ne kažnjavaju ga verbalno, nisu popustljivi prema djetetu, niti se tuže na ponašanje djeteta, ne primjenjuju društvenu izolaciju djeteta i ne postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu.

Četvrti faktor ukazuje na usmjerenost roditelja na dijete i njegov odgoj (roditelji ne optužuju i ne osuđuju dijete, pružaju podršku djetetu, žele surađivati s odgajateljem u vezi odgoja djeteta, znaju djetetu pokazati ljubav, vode računa o potrebama djeteta, dosljedni su i

ne postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu). Tako definiran faktor moguće je nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje prihvaćanje djeteta i dosljednost u njegovu odgoju.

Peti faktor značajnije definira nekoliko varijabli koje informiraju o roditeljima koji izražavaju želju za učenjem učinkovitijih metoda odgoja, koji pružaju dovoljno slobode djetetu, znaju imena djetetovih prijatelja, o problemima s djetetom pokušavaju se dogovarati i posvećuju dovoljno vremena djetetu. Ovako strukturirani faktor moguće je imenovati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja usmjerenog prema interesu za dijete i odgovornom roditeljstvu.

Veliki broj varijabli sudjeluje u definiranju šestog faktora, a informira o roditeljima koji ne "obavljaju" svoje roditeljske dužnosti, niti su emocionalno angažirani oko djeteta. To su slijedeće varijable: roditelji djetetu ne posvećuju dovoljno vremena, niti pažnje, ne igraju se s njim, ne pružaju mu dovoljno emocionalne topline, ne vode računa o njegovim potrebama, na grub način prekidaju djetetove aktivnosti, u svađalačkom su odnosu s njim, ne znaju mu pokazati ljubav, niti ih s djetetom ne veže ljubav i privrženost. To su roditelji koji nisu jedinstveni, niti dosljedni, ne brinu zajednički o djetetu i postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu. Iako su skloni opravdavanju djetetovih neprihvatljivih ponašanja, često se tuže na ponašanje djeteta. Iz iznesenog proizlazi da je ovaj faktor moguće nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje neprihvaćanje djeteta i zanemarivanje njegova odgoja.

3.4. Eksperimentalna skupina - procjena odgajatelja

Prvi orthoblique faktor izoliran u prostoru procjene roditeljskog odgojnog stila od strane odgajatelja njihove djece u vrtiću, definiran je velikim brojem varijabli koje generalno informiraju o zanemarivanju djeteta u obitelji. Radi se o roditeljima koji se o problemima s djetetom ne pokušavaju dogovarati, koji ne izražavaju želju za učenjem učinkovitijim odgojnih metoda, koji nisu dosljedni prema djetetu, smatraju da je njegov odgoj, dok je u vrtiću, isključivo briga vrtića, nisu jedinstveni u odgoju, ne brinu zajednički o djetetu i postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu. To su roditelji koji ne pružaju dovoljno slobode djetetu, ne igraju se s njim, ne posvećuju mu dovoljno vremena, niti pažnje, ne daju mu mogućnost samostalnog izbora, ne vode računa o djetetovim potrebama, ne pružaju

podršku djetetu i verbalno ga kažnjavaju. Tako strukturiran faktor nazvan je faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje nejedinstven i neodgovoran odnos roditelja prema odgoju, te neprihvaćanje djeteta.

Drugi faktor strukturira mali broj varijabli koje informiraju o odgojnim postupcima roditelja prema djetetu i odnosu roditelja i djeteta (roditelji se ne tuže na ponašanje djeteta, nisu u svađalačkom odnosu s djetetom, ne osuđuju i ne optužuju dijete, niti ga fizički i verbalno kažnjavaju). Stoga je ovaj faktor moguće nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja kojeg označavaju dobri odnosi roditelja i djeteta i odsutnost kazni iz odgoja.

Treći faktor ukazuje na roditelje koji prihvaćaju dijete, ali mu ograničavaju slobodu i nisu popustljivi prema djetetu (roditelji nisu popustljivi prema djetetu, ne opravdavaju njegovo neprihvatljivo ponašanje, ne prezaštićuju dijete, ne kažnjavaju ga verbalno, ne daju mogućnost izbora samom djetetu, ne pružaju mu dovoljno slobode, ne misle da je odgoj djeteta samo briga vrtića, žele učiti učinkovitije metode odgoja, nisu ravnodušni prema problemima djeteta i znaju imena djetetovih prijatelja. Tako definiran faktor može biti imenovan faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje strogo i kontrolirajuće ponašanje, ali i interes za dijete i njegov odgoj.

Četvrti faktor opravdano je nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje ljubav i briga za dijete. Radi se o roditeljima koji vole i sviđa im se njihovo dijete, pružaju mu sigurnost, znaju pokazati ljubav, emocionalno su topli, veže ih ljubav i privrženost s djetetom, posvećuju mu pažnju, pružaju podršku, ali ga ne prezaštićuju, vode računa o potrebama djeteta, žele surađivati s odgajateljem u vezi odgoja djeteta i zajednički brinu o djetetu.

Peti faktor je relativno slabije definiran. Radi se o roditeljima koji postavljaju prevelike zahtjeve na dijete, podcjenjuju sposobnosti djeteta, prezaštićuju dijete, a povremeno su prema njemu popustljivi, ponekad primjenjuju društvenu izolaciju djeteta, mada se radi o roditeljima koji ne zanemaruju dijete. Možda je tako definirani faktor opravdano nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje istovremeno neprihvaćanje djeteta i briga za dijete.

Posljednji (šesti) faktor definiran je velikim brojem varijabli koje ukazuju na nepovoljne odgojne uvjete u obitelji. To su roditelji koji se stide djeteta, zanemaruju ga, na grub način prekidaju aktivnost djeteta,

primjenjuju društvenu izolaciju djeteta, kažnjavaju ga fizički, osuđuju i optužuju, ravnodušni su prema njegovim problemima i potrebama, ne posvećuju mu pažnju, nisu jedinstveni, niti skladni u odgoju, ne daju mu mogućnost samostalnog izbora, misle da je odgoj djeteta, dok je u vrtiću, isključivo briga vrtića i podcjenjuju sposobnosti djeteta. Stoga je ovaj faktor moguće nazvati faktorom odgojnog stila roditeljskog ponašanja čije je obilježje neprihvatanje djeteta, nebriga za dijete, te primjena kazni u odgoju djeteta.

4. DISKUSIJA

U prostoru odgojnog stila roditeljskog ponašanja u kontrolnoj skupini djece, a prema samoprocjeni roditelja, svi izolirani orthoblique faktori su pozitivno strukturirani i međusobno u pozitivnoj, mada ne visokoj korelaciji, a njihova pouzdanost je relativno visoka (tablice 3 i 4). U latentnoj strukturi ekstarahiranih faktora dominiraju pozitivni odnosi roditelja i djeteta, prihvaćanje, uvažavanje i ljubav prema djetetu, interes za dijete i njegov odgoj, te dosljednost i jedinstvenost u pristupu roditelja djetetu, te odsutnost neprimjerenih odgojnih postupaka u odgoju djeteta, odnosno moguće je prepoznati uspješno zadovoljavanje svih ili većine potreba djeteta predškolske dobi.

Kod procjene odgajatelja u istoj skupini djece, također je ekstrahirano 6 orthoblique faktora, čija je pouzdanost, osim kod 4. faktora, vrlo visoka (tablica 4), a matrica korelacija faktora ukazuje na srednje do više korelacije među faktorima, s napomenom da su I, V i VI faktor međusobno u pozitivnoj korelaciji, a u negativnoj s II i III faktorom, dok IV faktor nije u značajnijoj korelaciji s niti jednim izoliranim faktorom. U latentnoj strukturi ovog prostora nalaze se procjene koje informiraju o pozitivnom odnosu i prihvaćanju djeteta, zainteresiranosti roditelja za odgoj djeteta i suradnju sa stručnim osobama, izostanku neprimjerenih odgojnih postupaka u odgoju djeteta, ali i procjene u kojima dominira nedostatak ljubavi roditelja prema djetetu, izostanak brige i interesa za dijete, nejedinstvenost i nedosljednost roditelja u odgoju, ograničavanje djetetovih sloboda, ali i popustljivost i nedovoljna kritičnost prema ponašanju djeteta. Moguće je uočiti da I, V i VI faktor ukazuju na odgojni stil roditeljskog ponašanja koji ne uvažava i ne zadovoljava potrebe djeteta, dok ostali faktori prikazuju veće ili manje zadovoljavanje potreba djeteta. Čini se da najčešće izostaje potreba za zabavom u smislu kako je prikazana u uvodnom dijelu

(zajedničko druženje, bavljenje djetetom u cilju igre i učenja).

Latentna struktura prostora odgojnog stila roditeljskog ponašanja u eksperimentalnoj skupini predškolske djece, prema samoprocjeni roditelja definirana je, također sa 6 značajnih orthoblique faktora, čija pouzdanost je visoka, a matrica korelacije faktora upućuje na niže i osrednje korelacije među faktorima (tablica 3). Osrednje pozitivne korelacije nalaze se između I i VI faktora, a niže između II, III, IV i V faktora, dok su te dvije skupine faktora međusobno u relativno višim negativnim korelacijama. Ovdje se nalaze procjene koje ukazuju na prihvaćanje djeteta, interes i brigu za dijete u obitelji, odsustvo kažnjavanja iz odgoj, te dosljednost roditelja u odgoju djeteta, ali i procjene koje ukazuju na neprihvatanje djeteta, izostanak brige i interesa za odgoj djeteta, kao i neodgovorno roditeljstvo. Nezadovoljavanje potreba djeteta jasno se prepoznaje u strukturi I i VI faktora, dok ostali faktori govore o većem ili manjem, ali ipak pretežno uspješnom zadovoljavanju potreba predškolskog djeteta u obitelji.

Procjena odgajatelja za istu skupinu djece, kao i prethodne, definirana je sa 6 značajnih orthoblique faktora, čija pouzdanost je vrlo visoka (tablica 4). Matrica korelacija informira o srednjim i jačim korelacijama među faktorima, s napomenom da su I, V i VI faktor u pozitivnoj korelaciji, te u relativno visokoj negativnoj korelaciji s II, III i IV faktorom, koji su, pak međusobno u pozitivnoj korelaciji (tablica 3). Radi se o procjenama kod kojih dominira ljubav, briga i prihvaćanje djeteta, dobri odnosi i izostanak kazni, ali i strogost u odgoju, pa sve do procjena koje informiraju o neprihvatanju djeteta, neodgovornom roditeljstvu i praksi kažnjavanja djeteta. I ovdje se nalaze procjene koje ukazuju kako na uspješno zadovoljavanje većine potreba djeteta, tako i na procjene koje informiraju o zanemarivanju potreba djeteta u obitelji (faktori I i VI).

Ukoliko bi se navedene procjene i samoprocjene odgojnog stila roditeljskog ponašanja pokušalo svesti u okvire uvodno opisanih odgojnih stilova (autoritativni, autoritarni, popustljivi i zanemarujući), moguće je konstatirati slijedeće :

- iako se u većini izoliranih faktora prepoznaju određeni elementi navedenih odgojnih stilova, mada često nisu dorečeni i dovoljno definirani, moguće je u većini faktora odrediti generalni smjer prema određenom odgojnom stilu

- određeni problemi nastaju u nekoliko faktora koji informiraju o ljubavi roditelja prema djetetu, o prihvaćanju djeteta, brizi i interesu za dijete, a izostaju varijable koje bi omogućile

jasniju procjenu da li se radi više o tzv. autoritativnom ili popustljivom odgojnom stilu roditeljskog ponašanja, te će tek interakcija ovog prostora s drugim relevantnim okolnostima obiteljskog života i razvoja djeteta, omogućiti definiranje jasnijih granica unutar spomenutog prostora

- također je moguće pretpostaviti da neke dileme oko razlikovanja autoritativnog i popustljivog odgojnog stila, u ovom radu, mogu biti posljedica niske kronološke dobi djece iz uzorka, odnosno odnosa roditelja prema malom djetetu gdje je u prvom planu prihvaćanje, odnosno neprihvaćanje djeteta, te briga, odnosno nebriga za dijete

- samoprocjena roditelja u kontrolnoj skupini djece ukazivala bi na prisutnost prvenstveno autoritativnog odgojnog stila roditeljskog ponašanja u gotovo svim faktorima, mada kako je spomenuto, može se djelomično raditi i o tzv. popustljivom odgojnom stilu

- procjena odgajatelja u kontrolnoj skupini ukazuje na prisutnost različitih odgojnih stilova roditelja (sva 4), s napomenom da se češće radi o negativnim procjenama, odnosno o većem učešću tzv. manje uspješnih odgojnih stilova roditeljskog ponašanja

- samoprocjena roditelja u

eksperimentalnoj skupini djece informira uglavnom o prisutnosti dva odgojna stila (autoritativni i zanemarujući), s napomenom da se i ovdje može desiti da se ne prepoznaju jasne granice između autoritativnog i popustljivog odgojnog stila u nekoliko faktora

- procjena odgajatelja za istu skupinu djece ukazuje da se u strukturi tog prostora zastupljeni različiti odgojni stilovi roditeljskog ponašanja, s većim naglaskom na pozitivne, tj. uspješne odgojne stilove, nego što je to prisutno u procjeni odgajatelja kontrolne skupine djece

- može se zaključiti da procjene odgajatelja pružaju realniju i životniju sliku odgojnih stilova roditeljskog ponašanja koji se obično mogu naći u redovnoj populaciji, te je u tim procjenama potvrđeno da je realno očekivati strukturiranje odgojnog stila roditeljskog ponašanja u smjeru prepoznavanja različitih stilova odgoja, posebno kada se radi o procjenama odgajatelja eksperimentalne skupine gdje ipak većina faktora pokazuje prihvaćanje djeteta od strane roditelja, te brigu za dijete u obitelji, što je bilo realno za očekivati budući se radi o redovnoj populaciji djece predškolske dobi i njihovim roditeljima.

5. LITERATURA

1. Ajduković, M.: Stil odgoja u obitelji kao faktor delinkventnog ponašanja djece. *Primjenjena psihologija*. 11 (1).1990.47-55.
2. Bašić, J.: Diferencijalna analiza strukture stavova roditelja prema djeci s poremećajima u ponašanju kojoj su izrečene vanzavodske, odnosno zavidske odgojne mjere. *Disertacija*. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu. 1985.
3. Ferholt, J.B. et all.: A psychodynamic study of psycho-somatic dwarfism: a syndrome of depression, personality disorder and impaired growth. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*. AB. 24(1).1985.49-57.
4. Glasser, W.: Naše osnovne potrebe. *Socijalna zaštita*. 30-32.1989.16-24.
5. Hurlock, E.B.: *Child Development*. International Student Edition. New York. 1972.
6. Koller-Trbović, N.: Povezanost poremećaja u ponašanju predškolske djece i njihovih obiteljskih prilika. *Disertacija*. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu. 1994.
7. Lacković-Grgin, K.: Roditeljski stil rukovođenja i socijalno ponašanje učenika. *Primjenjena psihologija*.3(1-4).1982a.74-77.
8. Lacković-Grgin, K.: Problemi istraživanja utjecaja otvorenih oblika roditeljskog ponašanja na socijalizaciju djece. *Primjenjena psihologija*.3(1-4).1982b.42-50.
9. Lamborn, S.D., Mounts, N.S., Steinberg, L., Dornbusch, S.M.: *Patterns of Competence and Adjustment Among Adolescents From Authoritative, Authoritarian, Indulgent and Neglectful Families*. V.S. Department of Education. 1990.
10. Pettit, G.S., Bates, J.E.: Family Interaction Patterns and Children's Behavior Problems from Infancy to 4 Years. *Developmental Psychology*.25(3).1989.413-420.
11. Seifer, R., Semeroff, A.J., Baldwin, C.P., Baldwin, A.: Child and Family Factors that Ameliorate Risk between 4 and 13 Years of Age. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 31(5).1992.893-903.
12. Žizak, A.: Relacije roditeljskog odgojnog stila i socioemocionalnog statusa djece. *Kriminologija i socijalna integracija*.1(1).1993.47-55.
13. Wilson, C.C.: Family Assessment in Preeschol Evaluation. *School Psychology Review*. 135 (2). 1986. 166-179.

PRILOZI

Tablica 1 -Značajni karakteristični korjenovi i pripadajuća varijanća/ Eigenvalues and variance

Lambda	Proporcija valjane varijance	Proporcija ukupne varijance
KR5.866	0.163	0.163
3.205	0.089	0.252
2.428	0.067	0.320
1.814	0.050	0.370
1.700	0.047	0.420
1.570	0.043	0.460
KO 13.481	0.374	0.374
4.543	0.126	0.501
2.304	0.064	0.565
1.596	0.044	0.609
1.416	0.039	0.648
1.167	0.032	0.681
ER 9.754	0.271	0.271
2.242	0.062	0.333
1.811	0.050	0.383
1.646	0.046	0.429
1.562	0.043	0.472
1.362	0.038	0.510
EO 13.505	0.375	0.375
2.983	0.082	0.458
2.227	0.062	0.520
1.768	0.049	0.569
1.511	0.042	0.611
1.253	0.035	0.646

Tablica 2 - Matrica sklopa i matrica strukture faktora

ER Orthoblique sklop

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
301	0.108	-0.023	0.216	-0.129	0.251	0.617
302	-0.077	0.609	0.034	-0.043	0.004	0.007
303	-0.100	-0.049	0.118	-0.184	-0.088	0.669
304	-0.022	-0.188	0.430	0.529	0.038	-0.084
305	0.016	0.341	0.038	-0.005	0.034	0.221
306	0.378	-0.016	0.103	-0.368	-0.092	0.225
307	0.168	0.138	0.494	-0.129	-0.275	-0.127
308	0.246	0.176	0.151	0.617	-0.068	0.193
309	-0.374	0.365	0.308	-0.091	-0.519	-0.322
310	0.260	0.213	-0.222	-0.511	-0.284	0.009
311	-0.025	-0.250	0.228	-0.113	-0.556	0.383
312	0.075	-0.308	-0.027	-0.077	-0.512	0.168
313	0.095	-0.088	0.175	0.327	-0.667	-0.193
314	0.657	-0.007	0.013	0.172	-0.268	-0.195
315	0.714	-0.322	0.100	0.221	0.194	-0.054
316	-0.094	0.127	-0.044	0.214	-0.103	0.474
317	0.262	-0.078	0.106	-0.694	0.186	0.035
318	-0.089	0.092	-0.085	0.095	-0.071	0.479
319	-0.114	0.892	0.073	-0.450	0.075	0.027
320	0.029	0.631	0.014	0.055	0.064	0.175
321	0.017	-0.044	-0.290	0.201	-0.728	0.263
322	0.495	0.050	-0.057	-0.317	-0.007	-0.025

323	0.665	0.026	-0.123	-0.116	-0.000	-0.107
324	-0.042	0.163	-0.107	-0.437	-0.447	-0.153
325	0.562	0.067	0.238	0.017	0.026	0.037
326	-0.011	0.457	0.130	0.169	0.037	-0.358
327	0.055	0.086	0.375	0.177	0.064	0.264
328	-0.103	0.131	-0.075	-0.696	-0.188	0.024
329	0.175	0.173	-0.443	0.158	-0.012	0.395
330	0.012	-0.036	-0.034	-0.655	0.046	-0.081
331	0.275	0.042	-0.024	-0.582	-0.011	0.127
332	-0.025	0.196	-0.054	0.293	0.093	0.272
333	0.024	0.221	0.485	-0.048	0.113	0.237
334	0.199	0.468	-0.084	0.630	-0.219	-0.041
335	0.067	0.057	0.237	-0.591	-0.010	-0.093
336	0.384	0.627	-0.220	0.400	0.048	-0.083

ER Orthoblique struktura

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
301	-0.132	0.258	0.266	0.229	0.315	0.610
302	-0.243	0.616	0.066	0.314	0.230	0.293
303	-0.182	0.165	0.190	0.111	0.041	0.579
304	-0.231	0.086	0.421	0.431	0.212	0.143
305	-0.171	0.447	0.076	0.284	0.212	0.382
306	0.524	-0.244	0.108	-0.503	-0.374	-0.096
307	0.323	-0.111	0.488	-0.333	-0.415	-0.211
308	-0.154	0.491	0.184	0.645	0.268	0.478
309	-0.136	0.114	0.320	-0.131	-0.395	-0.203
310	0.568	-0.236	-0.221	-0.677	-0.566	-0.330
311	0.195	-0.314	0.274	-0.332	-0.584	0.079
312	0.357	-0.477	-0.011	-0.457	-0.638	-0.192
313	0.284	-0.264	0.175	-0.196	-0.632	-0.295
314	0.745	-0.299	-0.021	-0.387	-0.506	-0.413
315	0.637	-0.374	0.050	-0.222	-0.113	-0.260
316	-0.350	0.441	0.023	0.494	0.236	0.626
317	0.539	-0.427	0.077	-0.749	-0.297	-0.344
318	-0.288	0.355	-0.023	0.372	0.195	0.563
319	-0.201	0.738	0.112	0.118	0.211	0.289
320	-0.271	0.753	0.061	0.480	0.358	0.498
321	0.148	-0.099	-0.237	-0.088	-0.558	0.078
322	0.650	-0.278	-0.081	-0.552	-0.356	-0.321
323	0.754	-0.287	-0.160	-0.484	-0.346	-0.380
324	0.358	-0.282	-0.107	-0.636	-0.640	-0.418
325	0.502	-0.056	0.224	-0.192	-0.164	-0.075
326	-0.134	0.404	0.116	0.263	0.177	-0.043
327	-0.185	0.321	0.407	0.358	0.232	0.428
328	0.272	-0.255	-0.069	-0.664	-0.449	-0.275
329	-0.063	0.355	-0.396	0.331	0.196	0.439
330	0.357	-0.398	-0.059	-0.694	-0.333	-0.399
331	0.513	-0.286	-0.029	-0.642	-0.366	-0.222
332	-0.353	0.508	-0.013	0.581	0.408	0.530
333	-0.160	0.360	0.516	0.233	0.214	0.394
334	-0.149	0.632	-0.055	0.639	0.182	0.326
335	0.367	-0.301	0.217	-0.639	-0.357	-0.344
336	0.014	0.686	-0.207	0.514	0.304	0.255

EO Orthoblique sklop

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
601	0.032	0.240	-0.309	0.033	0.684	0.304
602	0.143	0.553	0.134	-0.155	-0.101	-0.265
603	0.245	0.438	0.376	-0.312	-0.082	-0.114
604	0.025	0.012	0.824	0.041	0.009	-0.027

605	0.411	0.148	0.039	0.022	0.383	-0.502
606	-0.046	-0.274	-0.002	0.493	-0.136	0.095
607	0.247	-0.148	0.050	0.443	-0.144	0.094
608	0.010	0.105	-0.030	0.084	0.035	-0.718
609	-0.154	-0.072	0.426	0.714	-0.229	0.091
610	0.311	-0.034	0.051	0.480	0.076	0.292
611	-0.140	0.287	-0.287	0.916	0.043	-0.118
612	-0.023	0.013	0.016	0.935	0.101	-0.005
613	-0.043	0.138	0.410	0.987	0.007	-0.081
614	0.823	0.012	0.024	0.026	-0.013	0.094
615	0.914	0.050	0.212	-0.225	-0.190	0.140
616	-0.209	0.963	0.128	0.135	-0.191	0.279
617	0.172	-0.057	0.155	0.481	-0.121	0.237
618	-0.171	0.811	0.018	0.191	0.140	0.157
619	0.264	0.077	-0.189	0.089	0.250	-0.788
620	-0.090	-0.166	0.142	-0.035	0.651	-0.126
621	0.108	0.150	-0.379	0.744	0.160	-0.136
622	0.312	-0.017	0.000	0.377	-0.175	0.011
623	0.749	-0.181	-0.013	-0.007	-0.135	-0.215
624	0.115	-0.033	-0.087	0.692	0.062	0.060
625	0.389	0.243	-0.186	0.424	-0.118	-0.067
626	0.548	0.021	0.379	-0.416	0.188	-0.232
627	-0.058	0.063	0.818	0.202	0.242	0.141
628	-0.041	-0.048	0.055	0.898	0.030	-0.077
629	-0.063	0.626	-0.246	-0.111	-0.037	-0.291
630	0.678	-0.102	-0.108	0.127	0.078	0.056
631	0.071	-0.195	-0.081	0.619	-0.177	-0.214
632	0.007	0.203	0.249	-0.308	0.067	-0.106
633	-0.221	-0.253	0.275	0.221	0.754	-0.020
634	-0.465	-0.232	0.118	0.158	-0.327	-0.798
635	0.793	0.073	-0.067	0.136	0.055	-0.008
636	-0.217	0.014	0.302	-0.034	-0.152	-0.484

EO Orthoblique struktura

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
601	-0.070	0.220	-0.220	-0.109	0.555	0.073
602	-0.279	0.725	0.407	-0.489	0.278	-0.624
603	-0.262	0.646	0.580	-0.540	0.294	-0.570
604	-0.221	0.246	0.818	-0.284	0.207	-0.373
605	0.036	0.420	0.269	-0.246	0.491	-0.585
606	0.472	-0.616	-0.336	0.719	-0.499	0.549
607	0.669	-0.565	-0.320	0.783	-0.522	0.539
608	-0.245	0.462	0.295	-0.354	0.304	-0.728
609	0.330	-0.391	0.080	0.641	-0.466	0.356
610	0.709	-0.516	-0.350	0.805	-0.372	0.632
611	0.388	-0.130	-0.446	0.702	-0.255	0.273
612	0.552	-0.409	-0.304	0.857	-0.321	0.436
613	0.401	-0.180	0.123	0.684	-0.253	0.172
614	0.868	-0.371	-0.283	0.616	-0.340	0.402
615	0.797	-0.278	-0.081	0.441	-0.384	0.310
616	-0.361	0.782	0.255	-0.305	0.125	-0.244
617	0.596	-0.503	-0.236	0.749	-0.483	0.569
618	-0.354	0.753	0.205	-0.327	0.375	-0.317
619	-0.029	0.410	0.133	-0.244	0.402	-0.697
620	-0.368	0.257	0.356	-0.439	0.719	-0.400
621	0.556	-0.247	-0.552	0.736	-0.215	0.328
622	0.635	-0.406	-0.296	0.682	-0.474	0.407
623	0.785	-0.404	-0.235	0.537	-0.386	0.218
624	0.616	-0.466	-0.409	0.822	-0.364	0.508

625	0.651	-0.190	-0.397	0.650	-0.380	0.299
626	-0.006	0.338	0.526	-0.420	0.387	-0.504
627	-0.235	0.244	0.777	-0.222	0.347	-0.264
628	0.518	-0.420	-0.249	0.818	-0.354	0.380
629	-0.398	0.782	0.123	-0.518	0.335	-0.599
630	0.829	-0.462	-0.403	0.666	-0.310	0.451
631	0.567	-0.515	-0.350	0.766	-0.510	0.359
632	-0.417	0.518	0.490	-0.592	0.395	-0.519
633	-0.333	0.111	0.385	-0.269	0.705	-0.257
634	-0.488	0.216	0.403	-0.352	0.008	-0.683
635	0.854	-0.297	-0.325	0.622	-0.273	0.327
636	-0.465	0.414	0.562	-0.490	0.210	-0.666

KR Orthoblique sklop

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
301	0.138	0.365	-0.096	-0.374	0.131	0.142
302	0.016	0.772	0.048	0.131	-0.178	-0.013
303	0.092	0.589	-0.210	-0.047	-0.194	0.240
304	0.001	0.041	0.018	-0.667	-0.057	-0.151
305	0.314	0.119	0.005	-0.201	-0.005	-0.011
306	-0.004	-0.313	0.239	0.038	0.085	-0.617
307	-0.006	0.148	-0.162	0.054	-0.265	-0.474
308	0.276	0.141	-0.047	-0.200	0.136	0.234
309	0.181	-0.311	-0.333	-0.351	-0.310	-0.078
310	0.020	0.022	-0.517	0.029	-0.109	-0.080
311	-0.061	-0.013	0.012	0.026	0.073	-0.605
312	-0.064	-0.038	-0.071	-0.123	-0.110	-0.672
313	0.009	-0.161	-0.287	-0.331	-0.653	-0.092
314	-0.297	0.063	-0.570	-0.241	0.073	-0.135
315	-0.116	-0.107	-0.553	-0.330	-0.086	0.069
316	-0.268	0.697	0.130	-0.052	0.183	-0.286
317	-0.080	-0.063	-0.762	0.135	0.112	0.299
318	0.167	0.554	0.115	-0.016	0.004	-0.201
319	0.788	0.026	0.044	0.063	-0.012	-0.031
320	0.807	-0.029	-0.008	0.137	-0.002	0.023
321	0.090	0.244	-0.074	-0.014	0.119	-0.513
322	-0.073	-0.116	-0.488	-0.051	0.094	0.043
323	-0.204	0.061	-0.642	0.044	0.353	0.111
324	0.262	-0.115	-0.453	0.341	0.076	-0.114
325	-0.048	0.011	-0.352	-0.025	0.473	-0.162
326	0.115	-0.208	0.328	-0.216	0.344	-0.070
327	0.008	-0.169	-0.045	-0.597	0.251	-0.094
328	0.146	0.116	-0.435	0.073	0.014	-0.322
329	0.125	0.492	-0.012	0.109	0.190	-0.025
330	0.089	0.085	-0.763	0.027	-0.026	-0.117
331	0.171	-0.074	-0.131	0.481	0.098	-0.268
332	-0.132	0.577	-0.024	-0.253	-0.054	0.118
333	0.107	-0.102	-0.109	-0.206	0.590	0.023
334	0.433	0.008	0.187	-0.443	0.066	-0.074
335	0.360	0.020	-0.717	0.038	-0.041	0.064
336	0.151	-0.005	0.330	-0.228	0.085	0.094

KR Orthoblique struktura

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
301	0.277	0.529	0.138	-0.516	0.231	0.233
302	0.199	0.722	0.203	-0.074	-0.072	0.131
303	0.207	0.594	0.046	-0.207	-0.091	0.264
304	0.126	0.191	0.065	-0.655	0.006	-0.050

305	0.379	0.253	0.117	-0.284	0.038	0.037
306	-0.038	-0.377	-0.091	0.164	0.002	-0.580
307	-0.006	-0.042	-0.342	0.128	-0.288	-0.536
308	0.337	0.324	0.171	-0.323	0.196	0.276
309	0.093	-0.310	-0.368	-0.203	-0.340	-0.253
310	-0.076	-0.137	-0.550	0.119	-0.137	-0.299
311	-0.058	-0.143	-0.252	0.113	0.027	-0.601
312	-0.060	-0.188	-0.354	0.010	-0.154	-0.699
313	-0.041	-0.254	-0.341	-0.168	-0.664	-0.242
314	-0.343	-0.100	-0.626	-0.112	0.066	-0.316
315	-0.193	-0.177	-0.526	-0.199	-0.092	-0.139
316	-0.048	0.644	0.147	-0.200	0.275	-0.071
317	-0.261	-0.227	-0.684	0.229	0.073	-0.035
318	0.336	0.590	0.199	-0.188	0.084	-0.043
319	0.792	0.214	0.173	-0.076	-0.000	-0.027
320	0.775	0.144	0.123	0.009	-0.005	-0.014
321	0.150	0.169	-0.201	-0.028	0.120	-0.485
322	-0.184	-0.215	-0.500	0.052	0.060	-0.166
323	-0.309	-0.082	-0.610	0.109	0.332	-0.119
324	0.095	-0.262	-0.527	0.405	0.001	-0.366
325	-0.096	-0.040	-0.400	0.009	0.449	-0.268
326	0.165	-0.002	0.319	-0.252	0.346	0.074
327	0.061	0.007	-0.021	-0.557	0.276	-0.049
328	0.088	-0.033	-0.522	0.124	-0.015	-0.488
329	0.236	0.515	0.112	-0.062	0.254	0.066
330	-0.034	-0.110	-0.779	0.123	-0.057	-0.419
331	0.053	-0.233	-0.295	0.519	0.018	-0.396
332	0.052	0.623	0.174	-0.398	0.063	0.256
333	0.105	0.051	-0.046	-0.240	0.594	0.025
334	0.545	0.283	0.308	-0.542	0.122	0.063
335	0.225	-0.063	-0.627	0.077	-0.064	-0.238
336	0.249	0.208	0.434	-0.323	0.131	0.263

KO Orthoblique sklop

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
601	-0.084	0.711	-0.031	-0.100	-0.165	0.078
602	0.066	0.715	0.334	0.116	-0.017	-0.029
603	0.323	0.465	0.366	0.317	0.245	0.021
604	-0.137	0.239	0.267	-0.573	-0.003	-0.272
605	-0.087	0.872	-0.161	-0.032	0.038	-0.022
606	-0.161	0.163	-0.920	-0.048	0.051	-0.260
607	0.284	-0.033	-0.444	-0.129	0.152	-0.316
608	-0.048	0.728	-0.016	0.071	0.031	0.127
609	-0.092	0.136	-0.362	-0.043	0.082	-0.756
610	0.937	0.287	-0.165	0.005	0.043	0.065
611	0.687	0.043	0.177	0.187	-0.435	0.136
612	0.472	0.148	-0.159	0.082	-0.257	-0.232
613	0.261	-0.072	0.101	-0.008	-0.047	-0.653
614	0.844	-0.140	0.112	-0.030	0.016	-0.078
615	0.487	-0.379	0.067	0.162	0.201	-0.164
616	0.028	0.501	0.557	0.027	-0.416	-0.089
617	0.625	-0.284	0.062	-0.051	-0.091	-0.027
618	0.055	0.568	0.333	-0.079	-0.004	0.013
619	0.037	0.887	-0.142	-0.088	0.018	0.019
620	0.254	0.494	-0.018	-0.094	0.188	0.545
621	-0.174	0.236	0.046	0.079	-0.845	-0.327
622	0.281	0.059	-0.584	0.021	-0.007	-0.063
623	0.830	-0.042	-0.023	0.058	0.081	-0.039
624	0.824	0.090	-0.116	0.036	0.008	-0.044
625	0.314	0.070	-0.135	-0.013	-0.510	0.018

626	0.499	0.407	0.132	0.201	0.859	-0.246
627	0.154	-0.037	0.534	-0.505	0.136	-0.514
628	0.457	0.417	-0.392	-0.200	-0.319	0.131
629	0.033	0.749	0.268	0.140	-0.216	-0.056
630	0.861	-0.090	-0.114	-0.077	-0.009	0.172
631	-0.120	0.220	-0.795	0.044	-0.268	-0.027
632	-0.050	0.110	0.684	-0.094	-0.036	-0.176
633	0.267	0.002	-0.088	-0.874	0.048	0.374
634	-0.404	0.631	-0.149	0.030	0.067	-0.135
635	0.600	-0.093	0.087	-0.040	-0.252	-0.083
636	-0.068	0.719	-0.214	-0.041	0.453	-0.023

KO Orthoblique struktura

	OBQ1	OBQ2	OBQ3	OBQ4	OBQ5	OBQ6
601	-0.367	0.758	0.315	-0.213	0.001	0.335
602	-0.465	0.806	0.599	-0.039	0.232	0.366
603	-0.269	0.476	0.492	0.204	0.354	0.280
604	-0.258	0.426	0.387	-0.668	0.177	-0.059
605	-0.405	0.840	0.319	-0.180	0.137	0.306
606	0.480	-0.279	-0.822	-0.048	-0.388	-0.493
607	0.695	-0.453	-0.691	-0.138	-0.305	-0.661
608	-0.475	0.786	0.426	-0.043	0.200	0.450
609	0.475	-0.265	-0.520	-0.142	-0.240	-0.790
610	0.847	-0.206	-0.582	-0.036	-0.436	-0.425
611	0.685	-0.254	-0.424	0.185	-0.639	-0.261
612	0.763	-0.300	-0.631	0.036	-0.608	-0.575
613	0.632	-0.410	-0.407	-0.088	-0.309	-0.802
614	0.876	-0.512	-0.521	-0.031	-0.382	-0.573
615	0.620	-0.640	-0.404	0.198	-0.112	-0.491
616	-0.314	0.642	0.520	-0.106	-0.083	0.223
617	0.781	-0.569	-0.530	-0.012	-0.418	-0.505
618	-0.435	0.718	0.575	-0.203	0.240	0.336
619	-0.313	0.828	0.277	-0.236	0.080	0.276
620	-0.377	0.626	0.391	-0.117	0.284	0.621
621	0.286	0.059	-0.314	0.005	-0.785	-0.329
622	0.668	-0.381	-0.769	0.039	-0.453	-0.454
623	0.848	-0.462	-0.557	0.054	-0.356	-0.518
624	0.877	-0.381	-0.622	0.015	-0.453	-0.530
625	0.607	-0.219	-0.559	-0.009	-0.717	-0.333
626	-0.060	0.241	0.327	0.069	0.682	-0.064
627	0.064	0.054	0.299	-0.604	0.200	-0.416
628	0.592	0.048	-0.584	-0.231	-0.638	-0.251
629	-0.360	0.777	0.455	-0.017	0.014	0.294
630	0.883	-0.475	-0.636	-0.038	-0.457	-0.424
631	0.433	-0.161	-0.767	0.060	-0.592	-0.281
632	-0.423	0.399	0.680	-0.182	0.316	0.170
633	0.090	0.145	-0.014	-0.824	-0.015	0.082
634	-0.564	0.706	0.384	-0.088	0.256	0.304
635	0.760	-0.405	-0.507	-0.041	-0.538	-0.502
636	-0.481	0.724	0.397	-0.165	0.489	0.321

Tablica 3 - Matrica interkorelacija faktora/ Intercorrelation matrix

KR	1	2	3	4	5	6
1	1.00					
2	0.29	1.00				
3	0.22	0.20	1.00			
4	0.18	0.24	0.11	1.00		
5	0.08	0.20	0.15	0.11	1.00	
6	0.03	0.19	0.38	0.13	0.19	1.00

KO	1	2	3	4	5	6
1	1.00					
2	-0.46	1.00				
3	-0.48	0.15	1.00			
4	-0.03	-0.16	-0.00	1.00		
5	0.64	-0.44	-0.52	0.06	1.00	
6	0.57	-0.35	-0.26	-0.16	0.42	1.00

ER	1	2	3	4	5	6
1	1.00					
2	-0.44	1.00				
3	-0.31	0.38	1.00			
4	-0.30	0.33	0.15	1.00		
5	-0.27	0.26	0.11	0.21	1.00	
6	0.53	-0.55	-0.39	-0.44	-0.39	1.00

EO	1	2	3	4	5	6
1	1.00					
2	-0.46	1.00				
3	-0.36	0.26	1.00			
4	-0.68	0.38	0.32	1.00		
5	0.39	-0.27	-0.14	-0.29	1.00	
6	0.58	-0.57	-0.44	-0.42	0.33	1.00

Tablica 4 - Pouzdanost faktora/ Factor reliability

	1	2	3	4	5	6
KR	0.71	0.74	0.79	0.60	0.56	0.70
KO	0.91	0.90	0.83	0.49	0.89	0.84
ER	0.82	0.86	0.74	0.75	0.71	0.88
EO	0.89	0.86	0.82	0.92	0.82	0.87

Upitnik o odgojnim metodama i odnosima roditelja i djeteta

1. Roditelji postavljaju prevelike zahtjeve na dijete
2. Roditelji fizički kažnjavaju dijete
3. Roditelji verbalno kažnjavaju dijete
4. Roditelji opravdavaju djetetovo neprihvatljivo ponašanje
5. Roditelji primjenjuju društvenu izolaciju djeteta
6. Roditelji su jedinstveni u odgojnim postupcima prema djetetu
7. Roditelji pružaju podršku djetetu
8. Roditelji na grub način prekidaju neku djetetovu aktivnost
9. Roditelji daju mogućnost izbora samom djetetu

10. Roditelji posvećuju pažnju djetetu
11. Roditelji znaju imena djetetovih prijatelja
12. Roditelji se o problemima s djetetom pokušavaju dogovarati
13. Roditelji pružaju dovoljno slobode djetetu
14. Roditelji pružaju sigurnost djetetu
15. Roditelji vole i sviđa im se njihovo dijete
16. Roditelji se tuže na ponašanje djeteta
17. Roditelji vode računa o potrebama djeteta
18. Roditelji i dijete su u svađalačkom odnosu
19. Roditelji se stide djeteta
20. Roditelji podcjenjuju sposobnosti djeteta
21. Roditelji izražavaju želju za stalnim učenjem ef. met. odg.
22. Roditelji zajednički brinu o djetetu
23. Roditelji i dijete međusobno veže ljubav i privrženost
24. Roditelji posvećuju djetetu dovoljno vremena
25. Roditelji žele surađivati s odgajateljem u vezi odg. djeteta
26. Roditelji misle da je odgoj djeteta, dok je u vrtiću, briga vrtića
27. Roditelji su popustljivi prema djetetu
28. Roditelji se vole i igraju se s djetetom
29. Roditelji osuđuju i optužuju dijete
30. Roditelji pružaju dovoljno emocionalne topline djetetu
31. Roditelji su dosljedni u ponašanju prema djetetu
32. Postoji nesklad u ponašanju roditelja prema djetetu
33. Roditelji prezaštićuju dijete
34. Roditelji zanemaruju dijete
35. Roditelji znaju djetetu pokazati ljubav
36. Roditelji su ravnodušni prema problemima djeteta

THE STRUCTURE OF EDUCATING STYLES OF PARENTS OF PRE-SCHOOL AGE CHILDREN

Summary

This paper is a part of scientific project «The evaluation of integral method in work with pre-school children and their parents» and its aim was, before all, to define the structure of educating style of parents of pre-school age children; the purpose of this was to establish so-called initial phase, which is the starting point of the experiment.

The sample of subjects was divided into two groups: experimental (N=176) and control (N=163) groups of pre-schools age children, aged 3-4. The information about the parents' upbringing behavior style were collected by a questionnaire specially constructed for this project, and the questionnaire was fulfilled by parents and kindergarten educators. To determine the latent structure of parents' upbringing behavior style we used factor analysis by PCOMPA program.

As a starting theoretical framework we used the parents upbringing style model according to Lamborn et al. (1990), which establishes four basic parents' upbringing behavior styles: authoritative, authoritarian, yielding and neglecting. Since we were dealing with a regular population of children, the expectations were oriented toward the structuring of above mentioned space as to enable the recognition of different parents' upbringing behavior styles.

The results of factor analysis suggest that the hypotheses are only partially confirmed, because the latent space of parents' nurturing behavior style is structured differently, depending on who makes the assessment (parent or educator) and which group of children we are dealing with (experimental or control one). In all the assessments (parents' self-assessment and the educators' assessment for both experimental and control groups) we isolated six significant orthoblique factors. In the educators assessments, in both pre-school age groups we found different parents upbringing behavior styles (4); we emphasize that, in distinction from the control group, in which there is a greater emphasis on so-called less successful parent behavior styles, in experimental group greater emphasis is on the more efficient, more successful parents' upbringing behavior styles. In parents' self-assessment in the experimental group it is possible to recognize mostly the authoritarian or neglecting parents upbringing behavior style, and in the control group we found mainly the authoritarian, i.e. more successful parents' behavior style. Therefore, our hypotheses have been confirmed only partially — specifically regarding the educators, especially in the experimental group of pre-school children.

Certain differences, and thus a certain caution in the interpretation and comparing of these results with above mentioned theoretical framework of assessment follow the differences in population, measuring instruments and means, which needs to be respected in stating the conclusions.

Key words: pre-school children, educating style of parents, parents' self-assessment, educators' assessment